

UDK 271.3:726.7(497.4 Koper)"1719/1806"

726.7:271.3(497.4 Koper)"1719/1806"

Prejeto: 29. 6. 2004

Pokopavanje v samostanski cerkvi manjših bratov konventualcev sv. Frančiška v Kopru med leti 1719 in 1806 ter razpustitev samostana

ZDENKA BONIN

višja arhivistka, Pokrajinski arhiv Koper, Kapodistrijsov trg 1, SI-6000 Koper

IZVLEČEK

Minoritski samostan sv. Frančiška je drugi najstarejši koprski samostan. Od druge polovice 16. stoletja dalje je bil v njem sedež regionalne inkvizicije, kar devet njegovih redovnikov pa je opravljalo službo provinciala. V samostanskem posloppju (zlasti cerkvi) so imele svoje grobove številne koprške družine. V obdobju od 1719. do 1806. leta je bilo v njem pokopanih kar 1217 pokojnikov. Po razpustitvi samostana leta 1806 je poslopje večkrat spremenilo namen. V 30. letih 19. stoletja je bil del poslopja namenjen osnovni šoli, pozneje pa se je vanj vselilo moško učiteljsiše. Cerkev sv. Frančiška, ki je bila konec 19. stoletja spremenjena v šolsko telovadnico, žalostno sameva, v samostanskem posloppju pa ima sedež koprška gimnazija.

KLJUČNE BESEDE: *minoriti, Koper, redovniki, samostan sv. Frančiška, pokopi, razpustitev samostana*

ABSTRACT

BURIALS IN THE CONVENT CHURCH OF THE ORDER OF FRIARS MINOR CONVENTUAL IN KOPER FROM 1719 TO 1806 AND THE DISSOLUTION OF THE CONVENT

The Minorite convent of St. Francis is the second oldest convent in Koper. From the second half of the 16th century it was the regional inquisition seat. The duties of minister provincial were performed by as many as nine of its friars. On the convent premises (especially in the church) many Koper families had their burial places. From 1719 to 1806, 1217 people were buried there. After the convent was dissolved in 1806, the premises were used for different purposes. In the 1830's, a part of the premises was used as a primary school and later as men's teacher training college. St. Francis church, which was turned into a school gymnasium at the end of the 19th century, stands alone; but the convent building is the seat of Gimnazija Koper.

KEY WORDS: *Minorites, Koper, friars, St. Francis Convent, burials, dissolution of the convent*

1. Nastanek koprškega samostana sv. Frančiška

Manjši bratje svetega Frančiška (v nadaljevanju minoriti) so, kot je leta 1700 poročal koprski škof Pavel Naldini, prišli v Koper še pred letom 1260, Gedeone Pusterla pa navaja leto 1230.¹ Podobnega mnenja je tudi fra Ljudevit Maračič, saj navaja, da se zdi verjetno, da je sv. Anton

Padovanski od leta 1227 do leta 1230, ko je kot lombardski provincial prišel v Istro, tako kot v Trstu tudi v Kopru in morda tudi Poreču postavil temelje reda.² Povsem verjetno je tudi, da je fra Monaldo iz Kopra (1210–ok. 1280, v letih 1254–1260 provincialni minister) kot 20-letni mladenič

¹ Pusterla, 1891, 22.

² Sv. Anton Padovanski, ki je kot provincial moral obiskovati brate in v duhu Pravila odpirati nove redovne postojanke, se je leta 1229 na poti iz Gorice ustavil v Trstu, morda tudi v Kopru in Poreču (Maračič, 2001, Franjevački počeci ..., 24–25).

v rodnem mestu spoznal sv. Antona in se navzel idej ter načina življenja manjših bratov. V času, ko je bil postavljen temeljni kamen za novo samostansko cerkev in poslopje (leta 1264), naj bi bilo prvotno prebivališče manjših bratov (stari samostan, imenovan *San Francesco Vecchio*) v slabem stanju – že ruševina (Maračić, 2001, Franjevački počeci ..., 26–27).

Po Naldiniju jim je koprski škof Konrad³ na kraju, imenovanem *Caprile* (Kozjak) dodelil majhno škofijsko cerkev. Redovnica Avrelija Falleria, opatinja samostana sv. Jakoba Močvirskega v Muranu pri Benetkah, jim je leta 1263 odstopila velik vrt, ki je do tedaj pripadal njenemu samostanu, oglejski patriarh Gregor pa jim je naslednje leto podaril prostorni trg zraven vrta. Leta 1265 so redovniki sklenili, da bodo postavili novo samostansko poslopje. Nova cerkev je bila zgrajena leta 1268. V Naldinijevem času je imela eno samo ladjo – vanjo se je razširila s tremi čelno postavljenimi kapelami. Srednja kapela je služila za kor, ki ga je nekoč od glavne ladje ločeval mogočen oltar, kasneje pa so tudi v tej cerkvi spremenili glavni oltar po vzoru italijanskih bazilik. Nad sveto oltarno mizo so na sredino postavili tabernakelj z Najsvetejšim, ob straneh pa podobi svetih sferafov Frančiška in Antona. Prvotno oltarno podobo so prenesli na stransko steno glavne ladje in ji dodali manjše oltarje; med njimi sta najbolj izstopala oltar sv. Križa in oltar sv. Antona Čudodelnika. Na njem je bila oltarna podoba padovanskega svetnika, ki v svoje naročje sprejema Jezuščka, delo Pietra Bellottija. Oltarna podoba na oltarju sv. Križa je bila delo slikarja Palme.⁴ V cerkvi je bil pokopan minorit, doma iz Kopra, blaženi Monaldo de Monaldi⁵ ter škof Peter Manolesso.⁶ V cerkvi so hranili tudi pepel Filipa Arcillia, vrhovnega poveljnika Beneške republike v vojni za Istro, in posmrtno ostanke princa Henrika, sorodnika francoske kraljeve družine. Ob glavnem vhodu v samostan je bilo samostansko dvorišče, prostor na zadnji strani pa so zasedali kapitelj, dormitorij in druge delavnice. Po Naldinijevem opisu so bili sodobnejši in udobnejši prostori, ki jih je zasedala sveta inkvizicija – v Kopru je imela sedež za celotno Istro (Naldini, 2001, 135–140).

Cerkev sv. Frančiška je v času vizitacije koprške škofije med letoma 1579 in 1580 opisal tudi veronski škof Agostin Valier.⁷ Cerkev je imela devet oltarjev, in sicer: glavni oltar ter oltarje sv. Antona, sv. Lucije, sv. Marije, sv. Magdalene, sv. Sebastijana, sv. Bernardina, *s. ae pietatis* in sv. Janeza Krstnika (Lavrič, 1986, 70–71).

Na območju Beneške republike so službo regionalne inkvizicije opravljali skoraj izključno minoriti. Središče inkvizicije je bilo navadno v samostanu, iz katerega je izhajal regionalni inkvizitor. Od druge polovice 16. stoletja naprej je bil sedež svete inkvizicije v koprskem samostanu sv. Frančiška. Inkvizitor je imel v samostanskem poslopiju svoje, ločene prostore. Uporabljal je lahko štiri sobe, dvorano, pisarno, arhiv in kuhinjo. Inkvizitor je bedel nad pravovernostjo. Če je obstajal sum, da je kdo krivoverec, je lahko zbiral dokaze in zasliševal priče, nato pa je moral vse zbrane dokaze posredovati na višje inkvizicijsko sodišče v Benetke, ki so ga sestavljali generalni inkvizitor, predstavnik oblasti, eden ali več cerkvenih pravnikov, dva laična pravnik in zapisnikar. Na ozemlju Beneške republike cerkvena inkvizicija ni imela neomejene oblasti, saj je njeno delo nadzirala država (delo in razsodbo inkvizicije je moral pregledati in potrditi svet desetih). V obdobju od leta 1545 do leta 1764 so v Benetkah potekali procesi proti 161 Istrijanom (mišljen je prostor od Ogleja do otoka Krka). Kar štiri petine procesov so bile v 16. stoletju – dobra tretjina proti Vergerijevem⁸ privržencem. Več kot dve tretjini obtoženih sta bili osumljeni širjenja protestantskih idej. Od 161 osumljenih jih je bila večina doma z območja Kopra in Pirana, precej pa jih je bilo tudi iz Pulja, Vodnjana in Labina (Maračić, 2001, Protureformacija ... 168–171).

³ Corrado, doma iz Ogleja, je bil koprski škof od leta 1245 do leta 1270 (Luglio, 2000, 48).

⁴ Palma mlajši je živel od leta 1544 do 1628, Pietro Bellotti pa od 1627 do leta 1700.

⁵ Posmrtni ostanke blaženega Monalda de Monalda so bili po razpustitvi minoritskega samostana sv. Frančiška najprej hranjeni v bližnjem samostanu sv. Klare. Po razpustu le-tega so bili preneseni v koprsko stolnico, kasneje v cerkev sv. Ane, leta 1949 pa celo v Benetke. Od leta 1953 dalje so njegovi posmrtni ostanke v cerkvi Marije Velike v Trstu (Maračić, 1992, 76–77).

⁶ Petrus Manolesso iz reda minoritov je bil koprski škof od 4. septembra 1301 do leta 1317 (HC, 1986, 288).

⁷ Augustinus Valerius, ki je bil veronski škof od leta 1565 (HC, vol. III, 331), je kot apostolski vizitator od 4. do 22. februarja leta 1580 vizitiral koprsko škofijo (Lavrič, 1986, 2). Ko je 7. februarja priplul pred koprsko pristanišče, so ga tam pričakale številne ladje, okrašene s križi in prapori bratovščine (Lavrič, 1986, 30). Sprejeli so ga koprski škof Joannes Ingenerio, podestat in kapitan Nicolò Donado in puljski škof Mattheus Barbabianca.

⁸ Petrus Paulus Vergerius je bil koprski škof od 6. septembra leta 1536 do julija leta 1549 (HC, 1968, vol. III, 216), pred imenovanjem za koprškega škofa pa je bil od 5. maja 1536 škof v Modruši (prav tam, 247). Kasneje se je navzel idej reformacije. Več o njegovem delovanju glej: Acta Histriae VIII, Prispevki z mednarodne konference Peter Pavel Vergerij ml. polemiki mislec v Evropi 16. stoletja. Ob 500. obletnici rojstva, ZRS RS Koper, Koper, 1999.

Slika 1: Oltar sv. Križa iz nekdanje cerkve sv. Franciška v samostanski cerkvi sv. Ane v Kopru.

Iz koprskega samostana je izšlo tudi devet provincialov,⁹ in sicer: fr. Monaldo iz Kopra (1254–1260), pm. Franciscus Salutis (1521–1525), pm. Michael Salutis (1529–1532), pm. Valerius Petrusin (1535–1539), pm. Dominicus Bettoni (1698–1702), pm. Antonius Bonacorsi (1706–1710), pm. Giovanni Gierolamo Agapitto (1754–1758) in pm. Petrus Antonius Cernivani (1762–1766; Maračič, 1992, 77–78).

2. Pokopavanje v samostanskem poslopju sv. Frančiška

V Pokrajinskem arhivu Koper (v nadaljevanju PAK) je ohranjen popis pokopanih v samostanskem poslopju in cerkvi sv. Frančiška v Kopru.¹⁰ V tako imenovani knjigi pokopov so vpisani pokopi od januarja leta 1719 do januarja leta 1806. Knjigo bi lahko razdelili na tri dele. Prvi del sestavlja indeks pokopanih oseb, a žal ni popoln. Manjkata celotni indeks pri črki B in večina vpisov pri črki A (vpisani le pokopi oseb od str. 86 dalje), prav tako pa tudi drugi vpisi niso povsem natančno vodeni (v indeksu niso vpisane vse sicer v popisu vpisane pokopane ose-

be). Glavnina popisa je namenjena vpisu posameznih pokopov, žal pa manjkata dve strani (str. 14 in 15), ki naj bi zadevali čas od novembra 1729 do aprila 1731. S pomočjo preverjanja indeksa je za to obdobje mogoče ugotoviti 17 pokopov, ki jih je potrebno prišteti k celotnemu številu pokopov. Zadnji del knjige je namenjen popisu mest pokopov na samostanskem pokopališču, v cerkvi, križnem hodniku in kapitlju, ki so ga naredili v septembru leta 1728. Knjiga pokopov je originalno številčena šele od samega popisa pokopov dalje, prvih 11 folijev, ki originalno niso bili številčeni, pa je namenjenih indeksu. Popis tako obsega 100 strani. Knjiga ima nato nepopisane strani, na straneh od 135. do 146. pa je vpisan seznam mest pokopavanja.

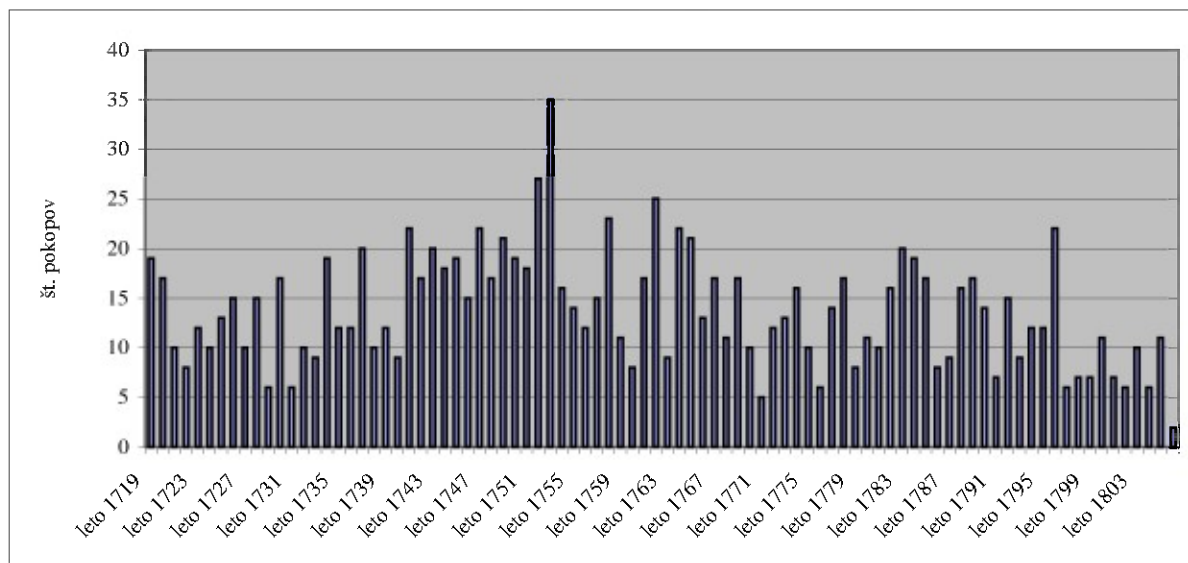

Slika 2: Vpisi pokopov v samostanskem poslopju sv. Frančiška (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1412).

Popis pokopov je narejen kronološko, pri tem pa je kronist zabeležil datum pokopa (redkeje tudi datum in vzrok smrti), mesto pokopa in vrednost – količino voska, ki je ostala samostanski cerkvi. Le v redkih primerih je zabeležena starost pokopane osebe. Po podatkih iz registra sodeč je bilo v samostanskem kompleksu v obdobju od leta 1719 do leta 1806 pokopanih 1217 pokojnikov.

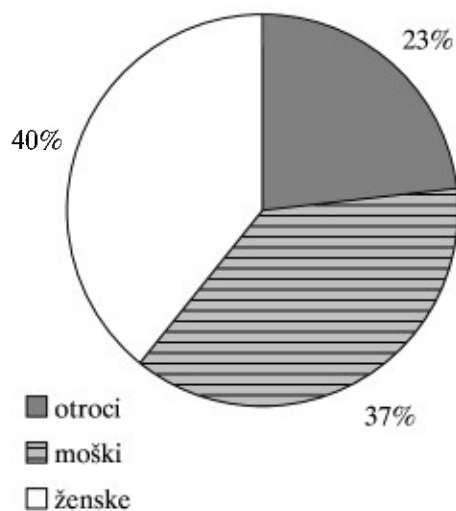
⁹ Samostan je sodil v provinco sv. Hieronima.

10 SI PAK KP 6, Stari koprski občinski arhiv, IX. skupina, a.e. 1412, Registro de morti sepolti nella Chiesa di S. Francesco di Capodistria. Principia l'anno MDCCXIX e sepolture.

Graf 1: Število pokopov v samostanu sv. Frančiška v obdobju od leta 1719 do leta 1806.

Leta 1806 sta bila le dva pokopa (vpisani so le pokopi do vključno 20. januarja), leta 1771 pet, po šest pokopov je bilo leta 1729, 1731, 1776, 1797, 1802 in 1804, po sedem leta 1791, 1798, 1799 in 1801, po osem 1721, 1760, 1779 in 1786, po devet 1733, 1740, 1763, 1787 in 1793, po deset 1721, 1724, 1727, 1732, 1738, 1770, 1775, 1781 in 1803, po enajst 1759, 1768, 1780, 1800 in 1805, po dvanajst leta 1723, 1735, 1736, 1739, 1756, 1772, 1794 in 1795, po trinajst 1725, 1766 in 1773, po štirinajst leta 1755, 1777 in 1790, po petnajst 1725, 1728, 1746, 1757 in 1792, po šestnajst 1754, 1774, 1782 in 1788, po sedemnajst 1720, 1730, 1742, 1748, 1761, 1767, 1769, 1778, 1785 in 1789, po osemnajst 1744 in 1751, po devetnajst 1719, 1734, 1750 in 1784, po dvajset 1737 in 1783, po enaindvajset leta 1749 in 1765, po dvaindvajset 1741, 1747, 1764 in 1796. Leta 1758 je bilo 23 pokopov, leta 1762 petindvajset, leta 1752 sedemindvajset, največ, kar petintrideset, pa leta 1753. K tem pokopom je potrebno prišteti še 17 pokopov (med novembrom leta 1729 in aprilom 1730). Imena pokojnikov so vpisana v indeksu, datum pokopa pa zaradi dveh manjkajočih strani ni vpisan.

Vseh pokopanih v tem obdobju je bilo 1217 – 452 moških, 480 žensk in 285 otrok.

Graf 2: Deleži pokopanih otrok, žensk in moških v minoritskem samostanu sv. Frančiška med leti 1719 in 1806.

2. 1. Pregled po družinah

Pri pokojnikih se pojavlja okoli 300 (301) različnih priimkov. Večina družin je imela od 1 do 9 pokopov, kar 31 različnih družin¹¹ pa je v samostansko cerkev pokopalo po več kot 10 družinskih članov. Tako je bilo v tem obdobju pokopanih 10 pokojnikov iz družine Pinquentin, po 11 iz družin Bernardelli, Borlin in Torre, po 12 družin Almerigotto in Giuri (Juri), po 13 iz družin Belgramon, Calegarich, de Carli, Lonzar in Vidacovich, 14 iz družimne Barbabianca, 15 iz

¹¹ Upoštevani so le enaki priimki, pri čemer ni nujno, da gre za prave sorodstvene vezi.

družin Petronio in Plaschiar, 16 iz družine Verzo, 18 iz družine Fedola, 19 iz družine Musela, 20 iz družine Gagiardo, po 21 iz družin Burlin, Lugnan in Manzini, 27 iz družin Baseggio in de Zorzi, 29 iz družine de Rin, 30 iz družine Genzo, 32 iz družine Cocceuerin, 43 iz družin Gavardo in Pado- van, 50 iz družine Cerniuani, 51 iz družine Riccobon in 55 iz družine Gravisi. Pri nekaterih družinah je med pokojniki opazen izrazito velik delež otrok. Od 31 družin z največ pokopi je kar 12 družin takih, ki so imele med pokopanimi več kot tretjino otrok in od teh kar 5 družin, ki imajo med pokopanimi več kot polovico otrok. V ospredju so družine Bernardelli (8 otrok od skupno 11 pokopov), Cocceuerin (21 od 32), Petronio (8 od 15), Gravisi (29 od 55) in Verzo (8 od 16). Brez pregledov matičnih knjig za to obdobje je prave sorodstvene vezi za pokojnike z enakimi priimki težko natančno ugotoviti, kljub temu pa je pri nekaterih posameznikih možno sklepati o teh vezeh. Najizrazitejši so primeri iz rodbine Gravisi, in sicer družine: Lepida Gravisia, Elia Gravisia ter Mattie Gravisia. Prvemu je, če seveda gre za isto osebo, v obdobju od leta 1765 do 1789 umrlo in bilo v samostanu pokopanih 6 hčera in 4 sinovi, njegova žena Anna Cioran Gravisia¹² pa je bila pokopana 22. avgusta 1803. Eliu Gravisiju je v obdobju od 1775 do 1795 umrlo 9 otrok, in sicer 3 hčerke in 6 sinov, Mattiu Gravisiju pa so v obdobju od 1760. do 1784. umrli 2 hčerki in 3 sinovi (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1412).

2. 2. Mesta pokopov

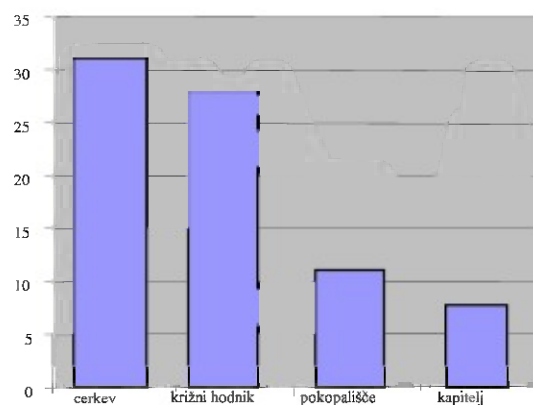
V zadnjem delu knjige pokopov je v seznamu mest pokopavanja za celotno samostansko poslopje (samostansko pokopališče, cerkev, križni hodnik in kapitelj) zabeleženih kar 78 različnih mest pokopovanja. Ker so pri petih mestih pokopov našeta po dva grobova, v enem primeru pa celo trije, se zdi, da je bilo skupno število grobov 86. Večina, 31 mest pokopov je bila v cerkvi, 28 v križnem hodniku, 11 na pokopališču in 8 v kapitlju.

¹² V matični knjigi je vpisano, da je Anna Ciuran Gravisia, žena Lepida Gravisia, umrla 21. avgusta 1803 stara 45 let (ŽUK, MK, knjiga smrti VIII). Če je podatek o njeni starosti ob smrti točen, ni možno, da bi bila mati vseh v knjigi pokopov omenjenih Lepidovih otrok. V knjigi porok je 24. februarja 1763 zabeležena poroka ženina Lepida Gravisia (samski) z Lucio Fini, hčerko Oratia Finia (ŽUK, MK, knjiga porok VI). V kolikor je Lepido Gravisia v obeh primerih ista oseba, je bila morda Anna Cioran druga žena. Po podatkih iz PAK se jima je 31. avgusta 1783 rodil Francesco Giuseppe Maria Gravisia, 21. septembra 1793 Giuseppe Giacomo Antonio (krščen je bil 2. oktobra), 27. junija 1781 pa je bil krščen Ubaldus Aloisius Josephus Maria (SI PAK KP 299, t.e. 15, a.e. 37). Za natančno ugotovitev sorodstvenih vezi bo potrebno pregledati vse matične knjige oz. status animarum.

Slika 3: Križni hodnik nekdanjega samostana sv. Frančiška (sedaj gimnazija).

Graf 3: Razporeditev in število mest pokopov v posameznih delih samostanskega kompleksa sv. Frančiška leta 1728.

Na pokopališču so imeli svoj grob: Andrea Fini (pri izhodu iz samostana), bratovščina sv. Frančiška (proti fontiku, blizu vrat bratovščine z enakim imenom), družine Griz (zraven obzidja bratovščine sv. Frančiška), Marsa (sredi pokopališča, bližje cerkvi sv. Jakoba), Elio, Cicuta, Gabrieli (zdravnik cesarja Leopolda), Isdrael (tri korake od obzidja bratovščine sv. Frančiška; v obdobju popisa so imeli svoj grob pri sv. Ani), Verzi in Bonacorso (pri vhodu s pokopališča v samostan). V cerkvi so imele svoje grobove bratovščine: sv. Sebastijana (na desni strani od glavnega vhoda v cerkev proti kapeli sv. Magdalene), Brezmadežnega spočetja in sv. Frančiška (pri glavnem oltarju na strani sv. Sebastijana, poleg družine Fini), nato družine: Valle, imenovani Crebaua (na levi strani glavnega vhoda v cerkev), poleg njih družini Burlin in Masella (na levi strani proti oltarju sv. Antona), Petronio, Bonzi, Vida (ob popisu pa družini Manzini in Gavardo iz Belvederja), grofje Sabini, Almerigotti, markizi Gravisia (štiri grobove, in sicer družina Gravisijev pri sv. Klari in Gravisiji, ki so živeli blizu grofov Tarsia v delu

Velikih vrtov), Fini (pri glavnem oltarju na strani sv. Sebastijana), Belgramoni (v kapeli sv. Sebastijana), Niccolò Gavardo (blizu vrat zakristije), grofje Verzi iz Velikih vrtov (kapela sv. Luka), Belli z glavnega trga (na levi strani zraven Sabinijev), družine Andreoli, Vidacovich in Bernardelli (poleg stopnice sredi cerkve na levi strani), (na desni stani) pa družina Albis, sestre Vittori (ob vznožju stopnic kapele sv. Magdalene), Pietro Cernianni, Giacomo Fini (pri glavnem oltarju na strani sv. Sebastijana zraven bratovščine sv. Frančiška), Franceschina de Zorzi, imenovana Zocca (nad stopnico sredi cerkve; ob popisu lastništvo samostana). Redovniki so imeli svoj grob tudi pod svetilko pri glavnem vhodu, pri stopnicah kapele sv. Sebastijana pa je bila grobnica za otroke. V križnem hodniku so imeli grobnice družina Musella (pri vhodu z glavne ceste v samostan – v prvem delu križnega hodnika), zraven njih nasledniki družine Casto, grofje Carli (zraven prvega stebra), Tarsia (med popisom grobnice niso uporabljali), Gavardo, Spellati, Belli, de Carli, imenovani Carloni, Antonio Cocever, Petri de Habiano (dediči Gerini), Fedola (na strani vrat v klavzuro), nato pa Padovani, Bonacorso, Vergerij (nihče ga ni uporabljal) in Gavardo, imenovani Gabinetti (pod stopnico pri vratih v klavzuro). V tretjem delu so imele grobnice družine Cernianni (zraven družine Garbinetti), Ingaldei (na koncu tretjega dela) in Barbabianca, v četrtem delu pa Lugnani, markizi Gravisi, imenovani Madonetta, Baseggi ter družina Zorzi. V kapitlju je bila pri vhodu, ki je vodil iz samostana v kapitelj, grobnica družine Elio (v času popisa je niso uporabljali), drugo (tudi last izumrle družine Elio) si je prilastila Ricarda Elio, žena Bortola Manzini, tretjo pa so uporabljali bratje Zorzi in Girolamo Plaschiar (ti so imeli grobnico tudi takoj za kapiteljskimi vrati). Svoje grobnice so imele še družine pok. Giovania Battiste de Rin, de Belli pri stolnici in Gajardo iz Vrat sv. Tomaža (svojo grobnico so imeli tudi poleg grobnice de Rinov).

Slika 4: Freska nad vhodnimi vrati, ki so iz križnega hodnika vodila v zakristijo samostanske cerkve sv. Frančiška.

Z razpustitvijo samostana leta 1806 se je tradicija pokopavanja znotraj samostanskega obzidja končala.

3. Razpustitev samostana

Velika prelomnica v delovanju koprskih cerkvenih institucij je bila francoska zasedba Istre. Francozi so na osnovi dekretov, sprejetih 8. junija 1805 ter 24. in 30. marca 1806, ukinili večino cerkvenih združenj, njihovo premoženje pa priključili državnemu. V dokumentu z dne 19. septembra 1806 je vidno, da je bilo v Istri 434 cerkvenih združenj, od tega 420 bratovščin, osem redovnih samostanov¹³ in dva ženska samostana.¹⁴ Dohodki redovnih samostanov so bili 15.713:6:8, obeh ženskih samostanov pa 23.933:6:8 milanskih lir.¹⁵ Po ukinitvi večine samostanov so v slovenski Istri ostali le še **minoritski samostan v Piranu**,¹⁶ ki so mu priključili ukinjene minoritske samostane v Kopru, Miljah in Poreču,¹⁷ **samostan sv. Lazarja v Izoli**, **samostan kapucinov sv. Marte v Kopru** (priključili so mu ukinjeni samostan sv. Trojice iz Palmanove in hospic iz Vodnjana¹⁸), **samostan observantov v Kopru** (priključili so mu observantska samostana sv. Bernardina iz Pirana in sv. Ane iz Poreča), **samostan avguštink sv. Blaža** (priključili so mu koprski samostan sv. Klare¹⁹) ter koprski kolegij (MSP, t.e. 24, 28. 7. 1806). Tega leta je bilo v koprskem minoritskem samostanu devet manjših bratov: šest duhovnikov, dva klerika in en laik (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469). Po razpustitvi samostana so bili najprej nastanjeni v kapucinskem samostanu sv. Marte v Kopru, leta 1807 pa v minoritskem samostanu v Piranu.²⁰

¹³ V Kopru sta bila minoritski samostan sv. Frančiška in dominikanski samostan sv. Dominika, v Piranu, Pulju, Vodnjanu, Miljah in Poreču so bili minoritski samostani sv. Frančiška, v Poreču pa še hospic dominikancev. Skupno so imeli 15.713:6:8 milanskih lir dohodkov, od tega je imel minoritski samostan v Kopru 1.800 milanskih lir dohodka (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Rendita ...).

¹⁴ Samostan sv. Klare in samostan sester avguštink, imenovan sv. Blaž.

¹⁵ SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Stato Sommario ... 100 beneških lir je bilo vredno približno 66,6 milanske lire.

¹⁶ Leta 1806 je imel samostan deset manjših bratov, od tega šest duhovnikov, dva laika in dva klerika. V seznam je bil všteti tudi duhovnik Franco Sardich iz samostana na Cresu, ki ga je v Piran poslal provincialni minister (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Elenco ...).

¹⁷ V samostanu Miljah sta bila dva duhovnika in en laik, v Poreču pa štirje duhovniki in en laik (prav tam).

¹⁸ V hospicu sta bila dva duhovnika (prav tam).

¹⁹ V samostanu sv. Blaža je bilo triindvajset, v samostanu sv. Klare pa osemnajst sester (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Elenco delle Monache ...).

²⁰ V poročilu z dne 10. aprila 1807 je razvidno, da je v piranskem samostanu živelo devetindvajset redovnikov, in sicer triindvajset duhovnikov in šest laikov (MSP, t.e. 6).

Tabela 1: Seznam redovnikov minoritskega samostana sv. Frančiška iz Kopra, ki so bili leta 1806 nastanjeni v kapucinskem samostanu sv. Marte v Kopru (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Ruolo ..., 16. junij 1806).

ime in priimek	redovno ime	starost	rojstni kraj in datum	datum, kraj redovne preobleke	datum, kraj redovne zaobljube
p. ²¹ Angelo Zambianchi	Angelo	37	Vincenza, 9. 2. 1769	7. 12. 1787, Piran	8. 9. 1789, Šibenik
p. Giorgio Zambelli	Francesco	80	Šibenik, 22. 6. 1726	8. 12. 1732, Šibenik	12. 12. 1733, Split
p. Giuseppe Tommasich	Giuseppe	27	Koper, 12. 11. 1779	4. 4. 1799, Koper	16. 4. 1800, Piran
p. Vincenzo Decesco	Vincenzo	46	Videm, 30. 3. 1760	5. 7. 1787, Koper	8. 7. 1788, Koper
f. ²² Vito Tartichio	Girolamo	20	Galizana, 14. 2. 1786	12. 11. 1804, Pulj	8. 7. 1805, Pulj
f. Giovanni Battista Rebesco (novinec)	Luigi	29	Bassano, 24. 6. 1777	15. 8. 1805, Koper	
Giovanni Vascoto (laik)	Antonio	24	Rovinj, 12. 9. 1782	13. 6. 1805	

Člana redovne skupnosti sta bila še sicer odsotna: **p. Gabriele Dantoni** (tudi d'Antoni), doma z jonskih otokov, ki je deloval v baziliki sv. Antona v Padovi kot prevajalec (*penetenzieri*) orientalskih jezikov, ter **p. Domenico Merlo iz Bassana**,²³ ki je bil učitelj v Benetkah. Novinec f. Giovanni Battista Rebesco naj bi kmalu naredil zaobljubo, f. Vito (Girolamo) Tetricchio, ki je bil član redovne skupnosti v Pulju, pa je bil v Kopru zaradi študija. Ti redovniki niso dobili izplačane dote, so pa s seboj odnesli oblačila in spodnje perilo ter samostanu, v katerem so opravljali noviciat, plačali za vzdrževanje (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III, 2).

V samostanu je bilo skupno nastanjenih sedem redovnikov, in sicer štirje patri ter po en novinec, klerik in laik. Dva patra, ki sta bila člana te redovne skupnosti, sta bila odsotna.

Redovniki so morali zapustiti samostansko poslopje 30. marca 1806, v njihove prostore pa se je naselila "cesarsko-kraljeva milica". Redovniki so lahko uporabljali le še cerkev, zakristijo in hodnik. Njihovo robo so v nekaj urah, ki so jim jih dali na voljo, delno prenesli v te prostore delno pa v hišo Francesca Galla, Pasquette Bartolo, Elia Gravisia ter Ermenegilda Teodoria in Anne Corgnal, dedičev grofa Alvisia Tarsie (premoženje, ki je bilo last svete inkvizicije), stvari za vsakodnevne potrebe pa v bližnji samostan kapucinov. Ekonom, p. Giuseppe Tommasich, je blagajno odnesel v domačo hišo, tja pa se je zatekel tudi sam. Slike, knjige in listine (*carte*; verjetno arhiv) so bile prenesene v hišo

de Belli, nekateri registri pa v hišo Tommasich (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/II).

3. 1. Popis samostanskega premoženja ob razpustitvi samostana

V minoritski samostan je nato **15. aprila 1806 ob 8. uri zjutraj** prišla posebna komisija za popis in zapečatenje vseh samostanskih premičnin, ki so jo sestavljali: Giuseppe del Tacco, komisar, Pietro Favento, upravnik davčnega urada (*procuratore camerale*) in Steffano Marincich, vojak (*fante*).

Pri popisu so bili navzoči tudi redovniki: štirje patri, dva klerika, laik in služabnik, ki so jih sklicali v zakristijo. Dva člana redovne skupnosti sta bila odsotna (eden je bil v Padovi, drugi pa v Benetkah). Gvardijan samostana je bil p. Angelo Zambianchi, ekonom, p. Giuseppe Tommasich, inkvizitor pa p. Francesco Maria Zambelli.

Komisija je popisala vse premoženje, ki je bilo shranjeno na omenjenih mestih. Prostore, v katerih so bile shranjene samostanske premičnine je, kjer je bilo možno, zapečatila (tako vrata kot okna je zapečatila s pečatom komisije in samostana oz. inkvizitorja). Če so te prostore sicer vsak dan uporabljali redovniki ali lastniki hiš, jih je pustila pod njihovim varstvom (s svojim podpisom in prisego so jamčili za nedotakljivost predmetov). Manjše predmete (predvsem srebrnino) je spravila v zabojnik, pečaten s pečatom komisije in samostana (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/II).

Popisovanje samostanskega premoženja je potekalo sistematično. Najprej so popisali dragocenejšje stvari, ki so jih redovniki imeli v samostanski cerkvi, zakristiji in hodniku. Zlatih predmetov niso imeli, popisali pa so vso srebrnino. Del popisanih predmetov (trije kelihi,

²¹ Pater, duhovnik.

²² Klerik.

²³ Živel je v samostanu delle Frate v Benetkah (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Ruolo ..., 16. junij 1806).

posoda s svetim oljem, luč, kroni, ki sta bili na glavi sv. Antona Padovanskega in božjega deteta, srca in križi) so zaradi uporabe pri obredu (maši) pustili v zakristiji ali pa na posameznih oltarjih v cerkvi (na glavnem oltarju ter na oltarjih sv. Antona Padovanskega, sv. Frančiška in na oltarju Brezmadežnega spočetja), manjše predmete pa so spravili v poseben zaboj, ki ga je ekonom samostana v spremstvu vojaka odnesel v hišo nobila Nicolaja del Bella, sina pok. Cristoforja. V cerkvi in zakristiji so popisali tudi preostali inventar. Cerkev je imela 29 cerkvenih klopi, 46 medeninastih svečnikov, 60 palm (16 jih je bilo last bratovščine Brezmadežnega spočetja), pet medeninastih svetilk, šest oltarnih slik (glavni oltar je bil kamnit in ni imel oltarne slike, temveč tri skulpture), dve sliki sv. Jožefa (ena je bila na koru, druga pa na oltarju sv. Sebastijana), štiri najst oltarnih prtov (po dva za vsak oltar; dva sta bila last omenjene bratovščine). Po končanem popisu vseh predmetov v samostanskem delu, ki so ga še vedno uporabljali redovniki, so v navzočnosti ekonoma začeli popisovati še vse predmete v prej omenjenih hišah. Predmete, ki so bili shranjeni v hiši Francesca Galla, so prepeljali v podhod (*sottoportico*) hiše Elia Gravisia, popisali pa so tudi predmete v skladišču (*magazzino*) Pasquette Bortoli.

V rojstni hiši patra Tommasicha so pregledali vsebino samostanske blagajne, v kateri je bilo 250 lir skupnega denarja in dodatnih 30 lir, ki jih je plačal kanonik Zaccaria iz Milj in naj bi jih ekonom vložil. Omenjeni denar so pustili v blagajni za tekoče potrebe redovnikov. Popisali so tudi patrove osebne stvari: 6 rabljenih srajc, 6 robcev, 5 parov nogavic in 2 talarja (en zimski in en poletni). V samostanu kapucinov, kjer so bili redovniki začasno nastanjeni, so pri vsakem redovniku popisali denar ter predmete, ki so bili last samostana sv. Frančiška in osebne predmete redovnikov. Gvardijan p. Angelo Zambianchi je imel v sobi 98:15 lir, ki so bili iz zakristije (dobili so jih vbogajme) in 38:10 lir svojega lastnega denarja. Inkvizitor p. Zambelli je imel skupno 22 lir. Zatrdil je, da inkvizicijski urad ni imel nikoli svoje lastne blagajne in administracije (uprave). Pater Vincenzo Decesco, ki je bil po zagotovitvi ekonoma ubog, ni imel denarja, temveč je bil celo dolžnik samostana (dolgoval je 10 lir za obleko). Klerik Girolamo Terticchio je imel 10, Luigi Rebesco 15:10, laik Antonio Vascoto pa 12 lir. Večinoma so v sobah imeli blazino, vzglavnik, po dve oz. tri odeje, par rjuh in svetilko. V inkvizitorjevi sobi so bile vse stvari last inkvizitorijata, v sobi Tertichia pa samostana sv. Frančiška iz Pulja. Zanimivejša je osebna lastnina redovnikov. Po pričevanju redovnikov je imel samostan malo prihodkov in temu primerno so bili ubogi tudi sami redovniki. Kljub temu pa so opazne razlike med njimi. Gvardijan je imel 12 srajc, 13 robcev (v obeh primerih so bile

vštete tako dobre kot tudi slabe, že stare stvari), 5 robcev za brisanje potu, 2 spodnji obleki, 2 talarja in 6 parov nogavic. Inkvizitor in p. Decesco sta imela le stvari, v katere sta bila oblečena, klerik Tartichio je imel 2 spodnji obleki, 6 srajc, 3 pare nogavic, 2 talarja in 4 robce, klerik Rebesco pa 2 spodnji obleki, 7 srajc, 7 parov nogavic, 1 talar in 5 robcev. Pri kapucinih so imeli shranjeno tudi hrano: 1 sod "delanega" vina, 14 barilov vina, 3 urne kisa, 6 liber testenin (*bigoli*) in 8 mer ječmena. V de Bellijevi žitnici so imeli spravljen en star koruze za setev in malo drv za kurjavo. Pregledali so tudi lastnino **inkvizitorijata**, ki je bila shranjena v dveh sobah hiše Ermenegilda Teodoria in Anne Corgnal (blizu kapucinskega samostana, v območju vrat sv. Petra). Med popisanimi stvarmi je zanimiv popis kupa prepovedanih knjig (*un monte di libri proibiti*), ki jih je zbral inkvizicijski urad, 2 križeva pota in 8 drugih slik. Od osebnih stvari je inkvizitor v eni izmed sob imel še 2 spodnji obleki, 10 srajc (že ponošenih in delno strganih), 4 pare navadnih in 2 para volnenih nogavic, 5 robcev, 3 robce za brisanje potu, 3 stare talarje, 3 stara pregrinjala za posteljo, 3 zavese in 180 knjig z versko vsebino, ki jih je sam nabavil. Sobi (dve okni in vrata) so zaprli in zapečatili z voskom. Največji del samostanskih premičnin je bil shranjen v hiši de Belli. Vse pohištvo, ki je bilo zloženo takoj ob vhodu v hišo, so razdelili na tri dele. Dva dela so skrbno popisali, tretji del – poškodovane mize, stoli, okna, stolčki in mizice – pa je bil namenjen uničenju (za sežig). V žitnici na drugem nadstropju hiše so bile spravljene knjige, slike, posteljnina, posoda in podobno. Med zanimivejšimi stvarmi je bilo 80 slik, 6 muzikalij (*note musicali ambrosiane*), ki so jih uporabljali na koru – med njimi 5 pergamentnih – kup knjig (ocenili so, da jih je okoli 930) in 8 knjig s posebno vrstico povezanih in pečatenih, ki so jih prinesli iz sobe p. Tommasicha. Ker žitnice zaradi vsakodneвне uporabe niso mogli zapečatiti, je za predmete, spravljene v njej, odgovarjal Nicolò de Belli.

Popisali so tudi letne livele in zakupe samostana, od katerih so prejemale po 2.942 lir in 18 solidov na leto. Samostan je imel v lasti še nekaj nepremičnin. V Smedeli in Šalari so imeli zemljišče v velikosti za tri dni dela, v Bošamarinu za tretjino, v Ariolu pa za polovico dneva dela. V Smedeli so imeli še 22 solnih kavedinov, v predelu Ob Reki (*Fiume*) 18, na Srminu 24, v Ariolu pa 14 opuščenih kavedinov. Skupno so imeli torej 64 še delujočih in 14 opuščenih solnih bazenov. Komisija je popisala tudi dohodke inkvizitorijata, ki so skupno znašali 161 lir in 6 denaričev. Popis so lastnoročno podpisali Giuseppe del Tacco, komisar, Pietro Favento in Giuseppe Tommasich, ekonom minoritskega samostana sv. Frančiška iz Kopra (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/II).

Popis premoženja, stroškov in dohodkov samostana ter število redovnikov je 21. aprila leta 1806 naredil Silvester Venier, davčni uslužbenec (*intendente di Finanza*) delno po podatkih, ki mu jih je posredoval gvardijan koprskega minoritskega samostana sv. Frančiška in delno na osnovi pridobljenih dokumentov.

Venier je zapisal, da bi v samostanu lahko živelo 24 stanovalcev ter da je bilo "poslopje pred vojaško zasedbo v dobrem stanju, sedaj pa bi bilo potrebno obnove" (številnih popravil). Celoten samostanski kompleks je obsegal 2 poslopji z dvema dvoriščema in dvema cisternama

za vodo, tri hodnike, žitnico, dve kleti, refektorij, kuhinjo, drvarnico, noviciat, dva velika vrta, eno hiško (*casetta*) z majhnim vrtom, ki ga je uporabljal inkvizitor, ter cerkev z zakristijo in hodnikom. Preden je samostan okupirala francoska vojska, je bila tam nastanjena avstrijska vojska. Poslopje je bilo ob prihodu Francozov le delno zasedeno, še vedno pa so v samostanu živeli redovniki. Ob popisu je celotno poslopje, razen hodnika, zakristije in cerkve, v kateri so redovniki še vedno opravljali daritve, zasedala vojska (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III, 7).

Tabela 2: Posest in dohodek redovne skupnosti (v lirah; SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III).

št. najemov	posest	domovanje najemnika oz. kolona	čas izteka najemnine	letni prihodki	letni stroški	čisti prihodek	ocenjena vrednost nepremičnine ²⁴
4	hiše (<i>casette</i>)	Koper	avgust	210	30		
2	skladišča	Koper	avgust	52			
6 ²⁵				262		232	4.640
4	polja	Koper	avgust	1.216	-	1.216	24.320

Redovna skupnost je v Kopru imela v lasti 4 hiše in 2 skladišči, za katere so letno najemnino prejeli v avgustu. Skladišči in hiše so bile v slabem stanju ter so bile potrebne popravil. Iz letnega prihodka samostana so za popravilo hiš porabili 30 lir. Čisti prihodek je znašal 262 lir, od polj, ki so jih obdelovali štirje koloni, pa so prejeli še po 1.216 lir na leto (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III, str. 3).

Tabela 3: Letni prihodki samostana od posameznih samostanskih nepremičnin (v lirah: solidih; denarijih;²⁶ SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III, 4).

hiše, njive	pravde	kavedini delujoči	kavedini opuščeni	nekdanji dohodki	nevloženi denar	kraj	letni prihodek	letni stroški	čisti prihodek	ocenjena vrednost nepremičnine
67						Koper	1245:01:0	1102 ²⁷		
12						teritorij	169:18:0	600 ²⁸		
				1 ²⁹		Zecca v Benetkah				
					1 ³⁰	Šmarje pri Kopru				
2						Poreč	136:04:0			
9						Piran	310:04:6			
5						Izola	90:12:0			
36						Milje	529:18:0			
2						Buzet	16:04:0			
1						Novigrad	27:00:0			
	7					Koper	150:00:0			
		14				Piran	975:00:0 ³¹			
		64				Koper				
			14 ³²			Koper				
134	7	78	14	1	1		3650:01:6	1702:00:0	1948:01:6	38961:10:0

²⁴ Vsako leto se jim je z neto prihodkom vrnilo 5% vrednosti nepremičnine (5-odstotna donosnost).

²⁵ Skupaj.

²⁶ Nerazporejeni so ostali stroški za vzdrževanje redovnikov in strežnika, saj mu je poleg njegove hrane mesečno pripadalo še po 8 lir oziroma po 96 lir na leto (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III, str. 4).

²⁷ V vsoto stroškov je všteti 551 maš (po 2 liri), ki so jih opravili za dobrotnike, ki so jim pustili denar.

²⁸ Stroški so nastali z vzdrževanjem cerkve.

²⁹ Do propada Beneške republike je samostan dobival od beneške banke Zecca po 148 lir na leto (v dveh obrokih).

³⁰ Vsoto 137 lir, ki jo je bilo samostanu dolžno podjetje Giovannija Battiste Graziadia, so 7. septembra 1805 položili v Monte di Pietà, vendar je niso ponovno vložili.

³¹ Vsota prihodka je ocenjena vrednost za zadnjih 10 let.

³² Ker kavedini v koprskih solinah niso prinašali dobička, so jih že prejšnje leto opustili.

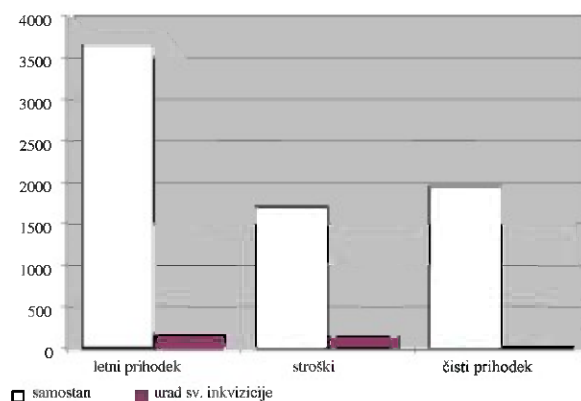
Tabela 4: Prihodki svete inkvizicije (v lirah: solidih; denaričih; SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III, 5).

najemniki	bivši dohodki	kraj	letni prihodek	letni stroški	čisti prihodek	ocenjena vrednost nepremičnine	neizterjane terjatve ³³
5		Koper	54:11:0				91:07:0
5		teritorij	75:02:0	136:00:0 ³⁴			682:15:6
2		Piran	22:07:6				75:17:6
1		Izola	9:00:0				9:00:0
	1 ³⁵	Benetke					
	1 ³⁶	Rim					
13	2		161:00:6	136:00:0	25:00:6	500:05:0	859:00:0

Samostan je skupno imel 134 njiv oz. hiš, večino v Kopru in Miljah, 7 pravd ter 78 delujočih in 14 opuščenih solnih kavedinov. Od delujočih kavedinov jih je bilo 22 v območju Ariol (tu so bili tudi opuščeni kavedini), 18 v Semedeli in 24 na Srminu. Celotni letni prihodek samostana je bil približno 3.650 lir. Od tega so porabili 1.702 liri (večino za branje maš zadušnic, približno tretjino vsote pa za opravilo cerkve). Čisti prihodek samostana je bil 1.948 lir.

Urad svete inkvizicije (*Inquisitore del S. Offizio*), ki je imel svoje prostore v delu samostanskega poslopja, je svoje dohodke prejemal in vodil ločeno od samostanskih. Njihovo posest je imelo v najemu 13 najemnikov, in sicer po 5 na območju mesta in koprskem območju, dva v Piranu in eden v Izoli. Skupni letni prihodki so znašali 161 lir in 6 denaričev. Od teh so 136 lir porabili za branje 68 maš, čisti prihodek pa je bil le 25 lir.

Graf 4: Letni prihodek, stroški ter čisti prihodek (v lirah) samostana in urada svete inkvizicije ob razpustitvi samostana leta 1806.

V januarju leta 1809 so ponovno naredili popis celotnega poslopja nekdanjega samostana. V poslopju, ki ga je imela v uporabi vojska, je bilo 19 sob in 3 dvorane v skupni površini 831,5 m² lesene in 338 m² opečnega tlaka. Po ocenah cenilca bi v vseh sobah lahko bilo nastanjenih 184 ljudi. K poslopju sta pripadali še dve manjši zemljišči v skupni površini 390 m², ki sta bili obdani s kamnitim zidom v skupni površini 750 m² (SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1411, str. 214–215).

4. Čas po razpustitvi samostana

Poslopja razpuščenih samostanov so doživljala različne usode. Tako kot večina drugih opuščenih samostanov (izjema je bil nekdanji dominikanski samostan, v katerem so prostor dobili prostozidarji) je bil tudi samostan sv. Frančiška namenjen vojski.³⁷ Čeprav je bil istrski prefekt Angelo Calafati navdušen bonapartist, ima vendarle veliko zaslug, da se ni izgubila vsa cerkvena oprema ukinjenih samostanskih cerkva. Večino pomembnejše liturgične opreme so tako prenesli v koprsko stolno cerkev Marijinega vnebovzvetja ali v druge še delujoče cerkve (nekatero oltarje, oltarne slike, kipe ...). Iz cerkve sv. Frančiška so en oltar prepeljali v stolnico, dva v koprsko cerkev sv. Ane, pet pa v izolski cerkvi sv. Mavra in sv. Marije Alietske (Luglio, 2000, 242). V zakristijo koprške stolnice so bile iz zakristije cerkve sv. Frančiška prenesene klopi in omare, ki jih je leta 1761 za 600 ducatov izdelal Matteo Deganato iz Čedad (Alisi, 1932, 70).³⁸

Precej cerkvene opreme so prepeljali v samostansko cerkev sv. Ane. Tako so bile v popisu umetnostnih spomenikov leta 1935³⁹ iz nekdanje cerkve sv. Frančiška v cerkvi sv. Ane omenjene številne umetnine: npr. slika Marije z Jezusom (vel. 0,35 x 0,265 m), oltarni sliki sv. Antona Padovanskega (delo Pietra Belottija, velikosti 2,60 x 1,40 m) in križanje (Jacomio Palma ml.; 1,93 x 1 m), slika *sacra conversazione* (velikost 1,2 x 0,935 m), dva relikviarja, križi, gradualni in podobno (Inventario ..., 1935, 27–38).

4. 1. Odkup cerkve sv. Frančiška

Večino samostanskega kompleksa sv. Fran-

³³ Dolgovi od livelov, ki še niso bili poplačani. Tudi ti dolgovi so bili obremenjeni z 8 mašami.

³⁴ Stroški izvirajo iz 68 maš (po 2 liri).

³⁵ Beneški inkvizitor jim je do leta 1796 letno plačeval po 155 lir.

³⁶ Koprskemu inkvizitorju je glavno združenje iz Rima letno do leta 1797 izplačevalo po 315 lir.

³⁷ S premoženjem opuščenih samostanov in cerkva je sicer upravljal religijski fond.

³⁸ Primerjaj tudi Inventario ..., 1935, 47.

³⁹ Inventario degli oggetti ..., 1935, 27v–38.

čiška (razen cerkve) so v tridesetih letih 19. stoletja namenili javni šoli.

Slika 5: Oltar sv. Antona Padovanskega iz nekdanje cerkve sv. Frančiška v kapeli sv. Antona v samostanski cerkvi sv. Ane v Kopru (PAK, fototeka).

Slika 6: Notranjost nekdanje cerkve sv. Frančiška.

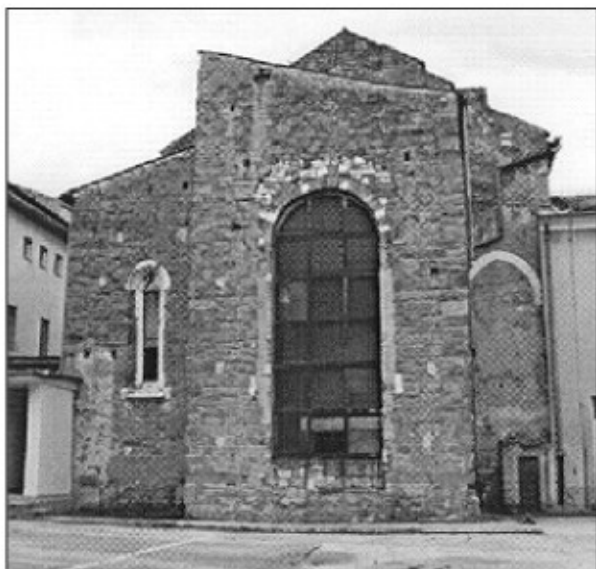
S pogodbo z dne 26. junija 1833 med Uradom domen in občino je Urad domen poslopje cerkve brezplačno dodelil koprski občini. Tako so bile opravljene tudi meritve celotne cerkvene površine. Cerkev je merila približno 148 kvadratnih klafter. Zidovi so bili v dobrem stanju. Podstrešje

(strop je bil poslikan s freskami) je bilo v neredu. Cerkev je imela štiri kapele (na eni strani tri, na drugi pa eno), 6 oken in vhodna vrata iz obdelanega kamna. Občina je cerkev dobila s pogojem, da jo bo uporabljala za obredne namene (kot skladišče za cerkveno opremo in potrebe stolne cerkve), da bo plačevala davke ter da bo lastništvo ostalo izključno v rokah religijskega fonda (SI PAK KP 12, t.e. 100, a.e. 149).

27. aprila leta 1857 je bil nato sprejet sklep, da lahko občina od Uprave domen v Kopru (*I.R. Uffizio Demaniale di Capodistria*) za 800 goldinarjev in 10 krajcarjev odkupi cerkev sv. Frančiška, vendar naj bi jo uporabljala za vojašnico orožnikov (*Caserna di Gendermeria*; SI PAK KP 7, t.e. 49, 1857/590, 244). 18. decembra istega leta je bila podpisana pogodba o prodaji cerkve s skupno površino 313 kvadratnih klafter, ki je na severnem delu mejila s šolskim poslopjem (nekdanji samostan sv. Frančiška). Po pogodbi naj bi 28. januarja 1858 plačali prvi obrok kupnine v višini 100 goldinarjev in 1¼ krajcarja. Preostalo kupnino naj bi s 5-odstotnimi letnimi obrestmi odplačali v sedmih enakih obrokih med letoma 1859–1865. Občina je nato v osmih obrokih (od 28. januarja 1858 do 3. februarja 1865. leta) odplačala celotno kupnino. Skupaj z obrestmi je tako plačala 840 goldinarjev in 20 krajcarjev. Obrok kupnine je znašal 105 goldinarjev in 2½ krajcarja (SI PAK KP 7, t.e. 153, 1878/99). Koprski podestat Cristoforo de Belli je dal leta 1872 oceniti vrednost nekdanje cerkve. Javni cenilec Pietro Gallo je 30. junija 1872 celotno poslopje ocenil na 8.356 goldinarjev in 50 krajcarjev. V času cenitve sta bila v njem hlev in skladišče (SI PAK KP 7, 1872). Že avgusta leta 1875 so potekali pogovori med osnovno šolo (*scuola popolare*) o zamenjavi prostorov v poslopju samostana sv. Frančiška in učiteljskem (*Istituto Magistrale*), vendar je v dopisu omenjeno, da samostansko poslopje ni bilo v popolni lasti občine, saj ga je upravljal religijski fond (SI PAK KP 7, t.e. 154, 1878/451; št. 5946). Z najemno pogodbo (vsake tri leta jo je bilo potrebno obnoviti), ki sta jo 22. novembra 1879 leta podpisali občina in državna blagajna (*Sovrano erario*), naj bi cerkev (v njej naj bi uredili telovadnico) prepustili koprskemu moškemu učiteljsku. Za povezavo med šolskim poslopjem in cerkvijo naj bi v zidu na severni strani naredili vrata, vendar naj bi pri tem ne poškodovali stropnih fresk in poslikav. Letno najemnino 300 goldinarjev naj bi plačevala državna blagajna v šestmesečnih obrokih s predplačilom 150 goldinarjev (SI PAK KP 7, t.e. 165, 1879/2492).

Koprsko učiteljske je imele svoje prostore v nekdanjem samostanu sv. Frančiška od leta 1875 dalje. Kljub stalnim popravilom poslopja, so bili prostori temni in vlažni. Leta 1914 so se lotili temeljite prenove (povečanje oken, popravilo talnih oblog v pritličju, elektrifikacija) poslopja (SI PAK KP, Annuario, 1919, 7). Učiteljske je ostalo v

prostorih samostana do leta 1923 (Kontestabile Rovis, 2003, 17). Leta 1958 se je vanj preselilo slovensko učiteljsiše. Zadnja generacija učiteljsčnikov je maturirala leta 1969, od tedaj pa je v samostanskem poslopju koprski gimnazija (Kontestabile Rovis, 2003, 30). Cerkev sv. Frančiška je že nekaj let opuščena in žalostno sameva ...

Slika 7: Pogled na prezbiterij cerkve sv. Frančiška.

Viri in literatura:

Arhivski viri:

MSP (Minoritski samostan Piran), t.e. 24, odlok Napoleona I. z dne 28. julija 1806.

MSP, t.e. 6, Ruolo degli individui sacerdoti, e Laici professi del Convento de Minori di S. Francesco in Pirano, 10. april 1807.

SI PAK KP 6 (Pokrajinski arhiv Koper), Stari koprski občinski arhiv, IX. skupina, a.e. 1411.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1412, Registro de morti sepolti nella Chiesa di S. Francesco di Capodistria. Principia l'anno MDCCXIX e sepolture.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/II.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1416/III.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Ruolo de'Religiosi professi, e Laici del Convento de'M. M. Conventuali in Capodistria, 16. junij 1806.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Rendita annua per approssimazione calcolabile in Contanti delli sotto descritti Conventi de Regolari possidenti nel Dipartimento dell'Istria.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Stato Sommario di approssimazione delle annue rendite.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Elenco degli Individui Religiosi Sacerdoti, e Laici esistenti nelli sotto descritti Conventi.

SI PAK KP 6, IX. skupina, a.e. 1469, Elenco delle Monache Coriste e Converse esistenti negli

infrascritti Monasteri, 19. september 1806.

SI PAK KP 7, Občina Koper, t.e. 49, leto 1857, št. spisa 590.

SI PAK KP 7, Občina Koper, t.e. 153, leto 1878, št. spisa 99.

SI PAK KP 7, Občina Koper, t.e. 154, leto 1878, št. spisa 451.

SI PAK KP 7, Občina Koper, t.e. 165, leto 1879, št. spisa 2492.

SI PAK KP 12, Urad domen Koper 1807-1878 s priključenimi spisi, t.e. 100, a.e. 149.

SI PAK KP, Annuario, 1879-1929, Annuario del R. Istituto magistrale maschile (scuola normale) di Capodistria, Tipografia nazionale Carlo Priora, Capodistria, 1919.

SI PAK KP 299, Družinski arhiv Gravisi, t.e. 15, a.e. 37, Fedi di nascita, battesimo, matrimonio e morti di alcuni Gravisi.

ZUK (Župnijski urad Koper), Matične knjige, knjiga smrti VIII (1799-1806).

ZUK, Matične knjige, knjiga porok VI (1756-1806).

Literatura in objavljeni viri:

Alisi, A. (1932): Il Duomo di Capodistria, Roma, Tipografia Castelli & C.

Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi - HC (1968): volumen I. Patavia.

HC (1968): volumen III. Patavia.

Inventario degli oggetti d'arte d'Italia (1935): V, Provincia di Pola, La libreria dello Stato. Kontestabile Rovis, M. (2003): "Učitelj naj bo". Ob 130-letnici učiteljsiše v Kopru, Koper.

Lavrič, A. (1986): Vizitacijsko poročilo Agostina Valierja o koprski škofiji iz leta 1579. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta.

Luglio, V. (2000): L'antico vescovado giustinopolitano, Trieste.

Maračić, fra L. (1992): Franjevci konventualci u Istri. Pazin: Istarsko književno društvo "Juraj Dobrila".

Maračić, fra L. (2001): Franjevački počeci u Istri i samostan sv. Franje u Piranu v Sedem stoletij minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu 1301-2001. Piran: Minoritski samostan sv. Frančiška Asiškega (Piran), str. 23-39.

Maračić, fra L. (2001): Proturreformacija u koparskoj biskupiji v Acta Histriae, 9/1. Prispevki z mednarodne znanstvene konference 1400. letnica koprski škofije in omembe Slovanov v Istri. Koper: Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije, str. 163-178.

Naldini, Pavel (2001): Cerkevni krajepis ali Opis mesta in škofije Justinopolis, ljudsko Koper. Koper: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko: Znanstvenoraziskovalno središče Republike Slovenije: Škofija Koper (Knjižnica Annales Majora).

Pusterla, G. (1891): I Rettori di Egida "Giustinopoli Capod'Istria". Capodistria: Tipografia Cobol & Priora.